

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2015

YEARBOOK

2015

ГОДИНА 6

VOLUME VI

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2015
YEARBOOK

ГОДИНА 6

VOLUME VI

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

За издавачот:

Проф д-р Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Саша Митрев
проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
проф. д-р Виолета Димова
проф. д-р Јованка Денкова
проф. д-р Билјана Ивановска
доц. д-р Нина Даскаловска
проф. д-р Махмут Челик
доц. д-р Ранко Младеноски
м-р Ристо Костуранов

Редакциски одбор

проф. д-р Јованка Денкова
проф. д-р Виолета Димова
проф. д-р Луси Караниколова
проф. д-р Толе Белчев
проф. д-р Билјана Ивановска
доц. д-р Марија Кусевска
доц. д-р Нина Даскаловска
доц. д-р Марија Кукубајска
доц. д-р Драгана Кузмановска
виш лектор м-р Снежана Кирова
м-р Весна Коцева

Главен уредник

доц. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

доц. д-р Ева Ѓорѓиевска

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
лектор м-р Биљана Петковска
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров

Редакција и администрација
Универзитет „Гоце Делчев“–Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10-А
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Editorial board

Prof. Sasa Mitrev, Ph. D.
Prof. Blazo Boev, Ph. D.
Prof. Liljana Koleva Gudeva, Ph. D.
Prof. Violeta Dimova, Ph. D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph. D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph. D.
Docent Nina Daskalovska, Ph.D.
Docent Mahmut Celik, Ph.D.
Docent Ranko Mladenoski, Ph.D.
Risto Kosturanov, M. A.

Editorial staff

Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph. D.
Prof. Violeta Dimova, Ph. D.
Ass. Prof. Lusi Karanikolova, Ph. D.
Ass. Prof. Tole Belcev, Ph. D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph. D.
Docent Marija Kusevska, Ph.D.
Docent Nina Daskalovska, Ph.D.
Docent Marija Kukubajska, Ph.D.
Docent Dragana Kuzmanovska, Ph.D.
Senior Lecturer Snezana Kirova, M.A.
Vesna Koceva, M.A.

Managing editor

Docent Svetlana Jakimovska, Ph.D.

Editor in chief

Docent Eva Gjorgjievska, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian)
Lecturer Biljana Petkovska, M.A.
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov

Address of the editorial office

Goce Delcev University – Stip
Faculty of philology
Krste Misirkov 10-A
PO box 201, 2000 Štip,
R. of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

д-р Марија ЛЕОНТИЌ ПОТЕКЛЮ, АДАПТАЦИЈА И СЕМАНТИКА НА ТУРСКИОТ СУФИКС -лак /-лѝк/ (-lѝk, -lѝk, -luk, -lũk) ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК Marija LEONTIC, Ph. D. ORIGIN, ADAPTATION AND SEMANTICS OF THE TURKISH SUFFIX -лак /-лѝк/ (-lѝk, -lѝk, -luk, -lũk) IN TURKISH AND MACEDONIAN LANGUAGE	11
Делфина ЈОВАНОВА НИКОЛЕНКО д-р Луци КАРАНИКОЛОВА-ЧОЧОРОВСКА СЕМАНТИКАТА НА ЈАЗИКОТ ВО РУБРИКАТА „САКАМ ДА КАЖАМ“ ВО ДНЕВНИОТ ВЕСНИК „ВЕСТ“ Delfina JOVANOVA NIKOLENKO I Lusi KARANIKOLOVA – COCOROVSKA, PhD THE SEMANTICS OF THE LANGUAGE IN THE RUBRIC „SAKAM DA KAZAM“ IN THE DAILY NEWSPAPER „VEST“	21
д-р Јаготка СТРЕЗОВСКА д-р Билјана ИВАНОВСКА ЛИНГВИСТИЧКИ ОСВРТ КОН ТУЃИТЕ ЗБОРОВИ И ЗАЕМКИТЕ ВО СТРУЧНИОТ ЛЕКСИЧКИ ФОНД НА ЈАЗИКОТ д-р Jagotka STREZOVSKA, PhD д-р Biljana IVANOVSKA, PhD LINGUISTIC REVIEW TOWARDS FOREIGN AND LOANWORDS IN THE PROFESSIONAL LEXICAL LANGUAGE FOND.	29
м-р Наталија ПОП ЗАРИЕВА м-р Крсте ИЛИЕВ ВЛИЈАНИЕТО НА ИНТЕРНЕТОТ ВРЗ ЈАЗИЧНАТА КУЛТУРА, КОГНИТИВНИОТ И АКАДЕМСКИОТ РАЗВОЈ НА МЛАДИТЕ Natalija POP ZARIEVA Krstе ILIEV THE INFLUENCE OF THE INTERNET ON THE LANGUAGE CULTURE, THE COGNITIVE AND ACDEMIC DEVELOPMENT OF THE YOUNG	39
м-р Македонка ДОДЕВСКА д-р Веселинка ЛАБРОСКА ПРЕГЛЕД НА ЛЕКСИКАТА НА ОВЧЕПОЛСКИОТ ДИЈАЛЕКТ И НА СЛОВЕНЕЧКОГОРИШКИОТ (ГОРИЧАНСКИ) ДИЈАЛЕКТ СПОРЕД ПОТЕКЛОТО Makedonka DODEVSKA, Mr. Veselinka LABROSKA, Ph. D. THE REVIEW OF THE LEXICAL VOCABULARY OF THE OVCHE POLE DIALECT AND SLOVENIAN GORISHKI – GORICHANSKI DIALECT	47

д-р Билјана ИВАНОВСКА д-р Марија КУСЕВСКА д-р Нина ДАСКАЛОВСКА м-р Татјана УЛАНСКА д-р Лилјана МИТКОВСКА Моника ЦЕНОВА Викторија КРСТЕВСКА ПРОЕКТОТ „УЛОГАТА НА ЕКСПЛИЦИТНИТЕ ИНСТРУКЦИИ ЗА СТЕКНУВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА ПРИ УЧЕЊЕТО АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК“ И НЕГОВО ПРЕТСТАВУВАЊЕ	53
д-р Марија КУСЕВСКА УЛОГАТА НА МОДАЛНИТЕ ГЛАГОЛИ КАКО УБЛАЖУВАЧИ ВО АНГЛИСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК Marija Kusevska USE OF MODAL VERBS FOR MITIGATION IN ENGLISH AND MACEDONIAN	61
д-р Светлана ЈАКИМОВСКА МЕТОДИ НА ТЕРМИНОЛОШКАТА РАБОТА Svetlana JAKIMOVSKA, Ph. D. TERMINOLOGY METHODS	71
д-р Даринка МАРОЛОВА д-р Драгана КУЗМАНОВСКА ПОВЕКЕЗНАЧНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК Darinka, MAROLOVA Dragana KUZMANOVSKA AMBIGUITY IN MACEDONIAN AND IN GERMAN LANGUAGE	81
Assist. Prof. Marija EMILIJА KUKUBAJSKA, PhD Tatjana Plievska, M.A. candidate A FABIAN SOCIETY, FRANKFURT SCHOOL: UTOPIA, DYSTOPIA, “REALITY”	91
Катерина, СТОЈАНОВСКА д-р Марија, КУСЕВСКА ПИЦИН И КРЕОЛСКИ ЈАЗИК Katerina, STOJANOVSKA Docent Marija, KUSEVSKA PhD. PIDGIN AND CREOLE LANGUAGE	103
м-р Марија КРСТЕВА м-р Драган ДОНЕВ ТЕМАТСКИТЕ ПРЕОКУПАЦИИ ВО „ДОЛГА ЦРНЕЧКА ПЕСНА“ НА РИЧАРД РАЈТ Marija Krsteva Dragan Donev THEMATIC PREOCCUPATIONS IN RICHARD WRIGHT’S „LONG BLACK SONG“	113

- д-р Ранко МЛАДЕНОСКИ
д-р Толе БЕЛЧЕВ
МАКЕДОНСКИ ПОЕМИ И ЕПОВИ ЗА НАЈСЛАВНИОТ МАКЕДОНСКИ КРАЛ
Ranko Mladenoski, Ph. D.
Tole Belcev, Ph. D.
MACEDONIAN POEMS AND EPICS ABOUT THE MOST FAMOUS
MACEDONIAN KING 119
- Пацка ТАСЕВА
д-р Толе БЕЛЧЕВ
ЕСТЕТСКАТА ФУНКЦИЈА НА СИМБОЛОТ ВО „БЕЛИ МУГРИ“ ОД РАЦИН
Paska TASEVA
Tole BELCEV, Ph. D.
AESTHETIC FUNCTION OF SYMBOLS IN “WHITE DAWNS” BY RACIN..... 131
- д-р Луси КАРАНИКОЛОВА-ЧОЧОРОВСКА
ПОРТРЕТИРАЊЕ ПРЕКУ ДЕСКРИПЦИЈА
(За портретите на Францка и Лојзе во романот
„На пругорнината“ од Иван Цанкар)
Lusi Karanikolova – Cocolovska, PhD
PORTRAYAL THROUGH DESCRIPTION
(About the portrayals of Francka and Lojze in the novel
“Na prugorninata“ by Ivan Cankar) 141
- Сања СПАСКОВА
д-р Толе БЕЛЧЕВ
НАРАТОРИТЕ И ФОКАЛИЗАТОРИТЕ ВО РОМАНОТ
„СМРТТА НА ДИЈАКОТ“ ОД ДРАГИ МИХАЈЛОВСКИ
Sanja Spaskova
Tole Belcev, Ph. D.
NARRATORS AND FOCALIZERS IN THE NOVEL
‘THE DEATH OF THE NOVICE’ BY DRAGI MIHAJLOVSKI 151
- д-р Јованка ДЕНКОВА
ИЗМИСЛУВАЊЕ ИЛИ РЕАЛНОСТ НА ДЕТСКИОТ СВЕТ
Jovanka DENKOVA, Ph.D.
FANTASY OR REALITY OF THE CHILD’S WORLD 161
- д-р Ева ЃОРЃИЈЕВСКА
Canone inverso или за уметноста и бескрајот
(критички осврт на романот од Паоло Мауренсиг)
Eva GJORGJIEVSKA, PhD
Canone inverso or the art and the infinity
(Critical review on the novel of Paolo Maurenzig)..... 169
- Данче СТЕФАНОВСКА
д-р Толе БЕЛЧЕВ
НАРАТОРИТЕ ВО „ЌЕРКАТА НА МАТЕМАТИЧАРОТ“ ОД ВЕНКО АНДОНОВСКИ
Danche STEFANOVSKA
Tole BELCEV, Ph. D.
NARRATORS IN „THE DAUGHTER OF THE MATHEMATICIAN”
BY VENKO ANDONOVSKI 175

д-р Ева ЃОРЃИЕВСКА м-р Јована КАРНИКИЌ КАРЛО ГОЛДОНИ И РЕФОРМАТА НА ИТАЛИЈАНСКИОТ ТЕАТАР Eva GJORGJEVSKA, PhD Jovana KARANIKIKJ, MA CARLO GOLDONI AND THE REFORM OF ITALIAN THEATER	185
м-р Крсте ИЛИЕВ м-р Наталија ПОП ЗАРИЕВА ИСКУШЕНИЕТО И СПАСЕНИЕТО ВО СЕР ГАВЕЈН И ЗЕЛЕНИОТ ВИТЕЗ Krste ILIEV Natalija POP ZARIEVA TEMPTATION AND SALVATION IN SIR GAWAIN AND THE GREEN KNIGHT	191
м-р Милена РИСТОВА-МИХАЈЛОВСКА ЕДНО ДРАМСКО ЧИТАЊЕ НА БАЛКАНОТ ВО „СЛОВЕНСКИОТ КОВЧЕГ“ НИЗ БЕЛА, ЛИКОТ-НОМАД Milena RISTOVA-MIHAILOVSKA, MA DRAMA READING OF THE BALCAN PENINSULA IN ‘SLAV CASKET’ THROUGH BELA, THE NOMAD CHARACTER	197
Проф. д-р Луси КАРНИКОЛОВА-ЧОЧОРОВСКА ДЕСКРИПТИВНИТЕ „СЛИКИ“ ВО РОМАНОТ „СЕЛИДБИ“ ОД МИЛОШ ЦРЊАНСКИ Lusi KARANIKOLOVA – COCOROVSKA, PhD DESCRIPTIVE “PICTURES“ IN THE NOVEL “SELIDBI“ BY MILOS CRNJANSKI	207
м-р Биљана ИВАНОВА д-р Драгана КУЗМАНОВСКА м-р Снежана КИРОВА м-р Татјана УЛАНСКА ЗОШТО ДА СЕ УЧАТ СТРАНСКИТЕ ЈАЗИЦИ? Biljana Ivanova, M.A. Dragana Kuzmanovska PhD. Snezana Kirova M.A. Tatjana Ulanska M.A. WHY LEARNING FOREIGN LANGUAGES?	223
Магдалена БАТЕВСКА д-р Нина ДАСКАЛОВСКА ЗА КОМПЛЕКСНОСТА НА ИЗУЧУВАЊЕ НОВИ ЗБОРОВИ ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ Magdalena BATEVSKA Nina DASKALOVSKA ON THE COMPLEXITY OF LEARNING NEW WORDS IN ENGLISH LANGUAGE INSTRUCTION	229

- Марија КУЛАКОВА
д-р Нина ДАСКАЛОВСКА
ИНТЕГРИРАЊЕ НА МОДЕРНАТА ТЕХНОЛОГИЈА ВО
НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК
Marija Kulakova
Nina Daskalovska, Ph.D.
INTEGRATING MODERN TECHNOLOGY INTO
ENGLISH LANGUAGE TEACHING 239
- м-р Марија Тодорова
м-р Весна Коцева
АНКСИОЗНОСТ ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК
Marija, Todorova
Vesna, Kocева
FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM ANXIETY 253
- д-р Виолета ДИМОВА
д-р Махмут ЧЕЛИК
Умит СУЛЕЈМАНИ
ИСТРАЖУВАЧКИТЕ МЕТОДИ И ТЕХНИКИ – ОСНОВЕН УСЛОВ ЗА ОСТВАРУВАЊЕ
НА КОГНИТИВНАТА НАСТАВА ВО ПАРАЛЕЛНИТЕ СО ТУРСКИ НАСТАВЕН ЈАЗИК
Violeta DIMOVA, Ph. D
Mahmut CELIK, Ph. D
Umit SULEIMANI
RESEARCH METHODS AND TECHNIQUES – MAIN CONDITION
FOR COGNITIVE EDUCATION IN CLASSES WITH INSTRUCTION
IN TURKISH LANGUAGE 259
- Анжела НИКОЛОВСКА
ИНТЕГРИРАЊЕ НА ВОКАБУЛАРОТ ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ
Anzela NIKOLOVSKA
INTEGRATION OF VOCABULARY INSTRUCTION INTO
FOREIGN LANGUAGE TEACHING 265
- д-р Билјана ИВАНОВСКА
„BLENDED LEARNING“ КАКО МЕТОД ВО ИЗУЧУВАЊЕТО
СТРАНСКИ ЈАЗИК ВО СТРУКА
Biljana IVANOVSKA, Ph. D.
BLENDED LEARNING“ AS A METHOD WHILE
LEARNING A FOREIGN LANGUAGE 273

м-р Марија КРСТЕВА¹

м-р Драган ДОНЕВ¹

ТЕМАТСКИТЕ ПРЕОКУПАЦИИ ВО „ДОЛГА ЦРНЕЧКА ПЕСНА“ НА РИЧАРД РАЈТ

Апстракт: Периодот на 20-тите години на минатиот век е револуционерна декада за Афроамериканците. Тоа е времето на „новиот Црнец“, кога тој за првпат самоуверен успева да се пронајде себеси и да му покаже на светот дека не е задоволен со „местото“ кое му било доделено. Прибежиште наоѓа во брзорастечкиот Њујорк и го претвора во центар на афроамериканската литература, уметност и музика. Афроамериканскиот идентитет отсекогаш бил тематска преокупација за црнечките автори и уметници. Така, главната цел на Рајт е да ги прикаже Црните најверодостојно што може рушејќи го митот на белците за нив како мирни и понизни луѓе. „Долга црнечка песна“ е еден од осумте раскази од колекцијата „Децата на чичко Том“ и обид на Рајт да го воведи „новиот Црнец“.

Клучни зборови: *Афроамериканец, идентитет, „новиот Црнец“ „Долга црнечка песна“.*

Marija KRSTEVA²

Dragan DONEV

THEMATIC PREOCCUPATIONS IN RICHARD WRIGHT'S „LONG BLACK SONG“

Abstract: The period of the 1920s is the revolutionary decade in Afro-Americans' life. It is the time when the “New Negro”, came of age and was able for the first time to become self-assertive, to discover itself and show the world that he was not content in what had been designated as his “place”. There, in the growing city of New York they found their sanctuary turning it into the capital of Afro-American literature, art and music. Afro-American identity has always been a major thematic preoccupation for black artists and authors. Therefore, Wright's main concern was to portray blacks as accurately as possible by destroying the whites' myth of the patient, humorous and subservient black man. “Long Black Song” is one of the eight short stories collected as “Uncle Tom's Children” and an attempt of Wright to introduce the “New Negro”.

Key words: *Afro-American, identity, “New Negro” “Long Black Song”.*

¹ Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип

² Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, Macedonia

1. Вовед

Темата на овој труд е разработка на тематските преокупации во расказот „Долга црнечка песна“ од Ричард Рајт, истакнувајќи ја главната проблематика која произлегува од социјално-економскиот контекст претставен во делото.

Ричард Рајт е еден од најважните афроамерикански автори и еден од првите кој стекнал голема слава и богатство како таков. Неговата слава не е поврзана толку со бојата на неговата кожа, туку се должи на неговиот неверојатен талент од триесеттите до педесеттите години на дваесеттиот век. Тој е наследник на златната доба наречена *харлем ренесанса*. Периодот на 20-тите години е револуционерна декада за Афроамериканците. Тоа е времето на „новиот Црнец“, кога тој за прв пат самоуверен успева да се пронајде себеси и да му покаже на светот дека не е задоволен со „местото“ кое му било доделено како „чичкото или тетката, понизниот послушник, клоvnот“³. „Новиот Црнец“ им покажал на сите Американци дека е време за нова игра во која тој е новиот и инспириран конкурент⁴. Бил подготвен да ја заземе водечката улога во нова самореализација и не дозволувал да биде сожалуван, понижуван и мачен. Сакал да се ослободи од старите стереотипи и да им даде и на белците и на црните нова дефиниција за тоа кој е тој. Полесниот, односно побезбедниот начин да го направи тоа бил преку уметноста. Првата светска војна носи големи промени за Афроамериканците. Не само што тие почнале да се преселуваат од руралниот југ кон урбаниот север, туку и започнале да добиваат нови и различни перспективи за светот. И тие можеле да се борат во Европа, да дојдат поблиску до европските вредности и „цивилизацијата“, како и идеологијата на војната. Сето ова носи промени во погледот на Афроамериканците за светот и нивното место во него. Несомнено, ова имало огромно влијание врз нивната иднина. Тие наоѓаат прибежиште во брзорастечкиот Њујорк и го претвораат во центар на Афроамериканската литература, уметност и музика. Така, харлем ренесансата станува симбол за „слобода и софистицираност – целосно ослободување на умот, духот и карактерот на Афроамериканецот од ропството“⁵.

Заедно со неверојатен уметнички подем, идејата за „стариот Црнец“ се заменува со таа за „новиот Црнец“. На патот на неговото самоопределување, Афроамериканецот ги следи водачите Букер Т. Вашингтон и В.Е.Б. Дубуа. Во таа смисла, Дубуа поставувал едни од најхрабрите барања за најголемата независност на Афроамериканците за тоа време. Тој барал економска независност, подобро образование за црните, крај на мобнасилството и целосната дискриминација на пазарот на трудот итн. Харлем не се однесува само на уметноста како уметност. Тоа е место за развој и создавање на прогресивни идеи кои се промовираат најмногу преку списанијата „The Messenger“ и „Crisis“. Сите теоретски погледи, правила и насоки за Афроамериканците и нивното будење се претставени таму. Уредувачите барале нов пристап, радикализам на „новиот Црнец“. Тие го напаѓале и стариот империски систем и новиот капитализам. Социјализмот бил

³ Voices From Harlem Renaissance, ed. Hugins, Nathan Irvin, (p.3) 1994. Oxford University Press, New York

⁴ Ibid, p. 3

⁵ Ibid, p.439

одговорот за едни, додека други ги комбинирале марксистичката анализа и расна свест за да прикажат нови пристапи кон афроамериканскиот национализам. Преку написите за различни прашања и проблеми се барал нов излез. Колку и да е била брилијантна и процветна харлем ренесансата, Големата депресија си го направила своето. Резултатот бил разочарување на уметниците во себеси како жртви на растечката сиромаштија. Од тој аспект нивната работа во триесеттите години од дваесеттиот век се сметала за наивна и будалеста. Романтичните идеали на уметниците од пред една деценија биле заменети со построг и поцврст реализам. Натурализмот на Ричард Рајт започнал да ги отфрла незначајните поплаки на ренесансните автори. Тој го пишува есејот „Шема за црнечко творење“, каде што поставува неколку норми за црнечкиот автор кои тој треба да ги следи за да го прикаже вистинскиот живот на неговите сонародници.

2. „Долга црнечка песна“

Афроамериканскиот идентитет отсекогаш бил тематска преокупација за црнечките автори и уметници. Така, главната цел на Рајт е да ги прикаже црнците најверодостојно што може, рушејќи го митот на белците за нив како мирни и понизни луѓе.

„Долга црнечка песна“ е еден од осумте раскази од колекцијата „Децата на чичко Том“. Насловот на колекцијата алудира на желбата на Рајт да го прекрши стереотипот за „стариот Црнец“. Старото добро познато „Тој е чичко Том“ тој сакал да го смени со „Чичко Том е мртов“. Тоа значело дека сцената сега е сменета и „децата на чичко Том“ ќе играат други улоги.

Расказот „Долга црнечка песна“ е литературен приказ на јужниот рурален живот измешан со комплексните социо-економски и расни прашања и проблеми од една страна и нарушувањето на светоста на бракот, од друга страна. Она што го гледаме во расказот е гол портрет на емоционалните изрази во специфични околности. Приказната започнува со песна што мајката му ја пее на своето дете. Таквото пеење е дел од долгата црнечка традиција. Токму таа песна нè воведува во емотивниот тек на приказната. Поставеноста на времето и местото навестуваат невообичаени случувања. Во доцно летно попладне млада црнчинка седи сама во куќата со своето бебе. Нејзиниот маж Сајлас е на работа. Таа е осамена и тој ѝ недостига во куќата. Во тоа врело попладне, таа, жена и мајка, започнува да мисли на нејзината љубов од минатото. Се сеќава на тоа време и се прашува како би било ако се омажела за Том, кој заминал во војна. Ова нејзино искрено признание е на чуден начин проследено од звукот на тропането на нејзиното дете врз стариот часовник. Немирот на детето и повторувачкиот звук „бенг, бенг, бенг“ се злокобен знак за тоа што следува.

“She sighed, thinking of Tom, hearing Bang! Bang! Bang! She saw Tom, saw his big black smiling face; her eyes went dreamingly blank, drinking in the red afterglow. Yes God; it could have been Tom instead of Silas who was having her now. Yes; It could have been Tom that she was loving. She smiled and asked herself, Lawd, Ah wondah how would it been wid Tom? Against the plush sky she saw a white bright day and a green cornfield and she saw Tom walking in his overalls and she was with Tom and he had his arm about her waist. She remembered how weak she had felt

feeling his fingers sinking into the flesh of her hips.”⁶

(Личен превод: „Таа воздивна, мислеше на Том и слушаше: ‘Бенг! Бенг! Бенг!’ , Ѐ се виде Том, неговото големо црномуресто насмеано лице; погледот како низ сон ѝ се изгуби во празнина. Да, Господе, можеше Том да биде, а не Сајлас со неа. Да, можеше Том да биде нејзиниот љубен. Се насмевна и сè праша: ‘Господе, се прашувам како ќе беше со Том?’ Па ѝ се привиде јасен ден, кадифено небо и зелено поле и го виде Том во исцели панталони, таа со него, неговата рака на нејзината половина. Се сеќава колку слаба беше на допирот од неговите прсти на нејзините колкови”.)

Најинтимните мисли почнуваат да се откриваат. Иако нивните описи изледаат поетски, она што Рајт сака да го прикаже е спротивставеноста на чувствата и моралните обврски. Сара е прикажана истовремено и како црнкинка и како жена. И покрај мирот во нејзиниот дом, ништо не изгледа мирно. Жената продолжува да сонува за нејзиниот претходен љубовник, осамена со празнина во срцето сè уште целосно неисполнета. Она што го посакувала е нешто друго, „се надевала за јасни бели денови и долги црни ноќи“⁷, сон срушен од војната.

Нејзиното фантазирање го прекинува влегувањето на белец во куќата. Како од сон крената, почнува да трепери пред него. Дали ќе може да застане наспроти него и да му се спротивстави? Дали неговото присуство е помоќно од она што таа и нејзиниот сопруг го создале? Дали таа е само жена или црнкинка која е во рацете на белец? Ова не е лесно да се определи со прецизност. Белецот се обидува да ѝ продаде некоја стока и додека тој зборува таа не може а да не гледа на него како на белец. Се чувствува приморано да му служи.

“Hes jus lika lil boy. Acks like he cant understand *nothing*”!⁸,

(Личен превод: „Како младо момче е. Изгледа како ништо да не разбира“.)

Сара стои и гледа во нештата што тој ги продава. Погледот ѝ застанува на нов грамофон со часовник. Нивниот часовник е скршен и таа вели дека не им треба нов. Часовникот е суптилна алузија на моралните обврски, на ограничувањата и правилата во заедницата. Дали таа е свесна за нив или не? Кога ѝ побарува чаша вода, жената тргнува до бунарот да донесе, а тој оди по неа. Таму, во темнината, нејзиното тело и ум се заробени. Таа го изневерува нејзиниот сопруг со белец. Секоја секунда со него останува врежана во умот и таа сè уште не може да го сфати актот на неверството, независно дали согласно или насилно.

Сара е заведена од машките и расни привилегии на белецот. Таа не е само жена, таа е црнкинка и таа треба да е понизна. Не случајно Рајт ги поврзува парите со сексот. Сара не може ни да сфати кога и како ѝ се потчинува на белата раса, занесена од прекрасната музика од грамофонот. Белецот пак е студент во големиот град, тотално несвесен за животот на таквото семејство. Несомнено, Рајт алудира на економска независност и образование. Тој сака да ја истакне потребата да се биде свесен за расата, дали тоа да се биде црнец е прашање

⁶ Wright, Richard. Uncle Tom’s Children, p.105, 1965, Harper&Raw Publishers, New York

⁷ Ibid, p.106

⁸ Ibid, p.106

на боја или состојба на умот? „Новиот Црнец“ не може повеќе да ја дозволи етикетата за пониска раса. Ова е суштинско прашање на патот за откривање на нивниот идентитет.

Кога се враќа дома, Сајлас ја затекува својата жена легната на кревет. Тој е многу работлив и вреден човек кој успева да купи своја куќа и парче земја, исто како и белите луѓе. Сајлас силно се бори да стане „новиот Црнец“. Тој смета дека со имитирањето на белите ќе може да живее како нив. Целиот свој живот сè што тој правел било да ги задоволи белите луѓе. Сè што сакал е да се чувствува како дел од заедницата, да се чувствува прифатен. Сајлас полага голем дел од својот сон во радикалниот Југ. Има своја куќа и своја земја. Може да се договара и да работи со белите луѓе на скоро еднакво рамниште. Сепак, не е прифатен како што тој би сакал. Нему му е дадена само илузијата за независност. Но сега, „децата на чичко Том“ решаваат да се одмаздат и на насилството да возвратат со насилство.

Сајлас е среќен што се враќа дома и што може да ги сподели со својата жена новостите што ги дознал во градот. Најмногу за војната. Како маж на куќата него, исто така, го засега темата. Во војната се вклучени и црниците и белците. Кога војната ќе заврши сите војници се враќаат дома и црниците, исто така. Сајлас се среќава со многу во градот. Глетката, сепак, не е многу убава, барем не за црниците. Горди што се бореле за сопствената земја, црнечките војници сè уште ја носат војничката облека. Сепак тие остануваат „стариот Црнец“ за белците, само еден предмет погоден за исмевање. Сајлас е свесен за тоа. Тој страда во конфузијата од патриотизам и лошиот третман на црнечките војници кои се враќаат од војна.

Она што тој одбивал да верува е дека нивните животи се помалку или повеќе само една „долга црнечка песна“. Тој преживува целосна трагедија полна со очај и гнев. Сфаќајќи дека неговата жена го предала со белец во сопствената куќа, тој целосно губи контрола врз својот бес. Пред очи му доаѓа целиот живот како се руши и распаѓа, сè она што го создавал и за кое се борел. Сето тоа е уништено од белец. Ја гледа празнотијата на неговиот живот. Прифаќајќи ја горчливата вистина, тој ја „испева“ сопствената трагедија.

“- The white folks ain never gimme a chance! They ain never give no black a chance! There ain nothin in yo whole life yuh kin keep from em! They take yoo lan! They take yo freedom! They take yo women! N then they take yo life!

He turned to her screaming.

-N then Ah gits stabbed in the back by mah own blood! When mah eyes is on the white folks to keep em from killin me, mah own blood trips me up!

He knelt in the dust again and sobbed; after a bit he looked to the sky, his face wet with tears.

-Ahm gonna be hard as they is! So help me Gawd, Ahm gonna be *hard*! When they come fer me Ahm gonna *be here*! N when they git me outta here theys gonna *know* Ahm gone! Ef Gawd lets me live Ahm gonna make me *feel* it!

He stopped and tried to get his breath.

-But, Lawd, I don wanna be this way! I don mean nothing! Yuh die ef yuh

fight! Yuh die ef yuh don fight! Either way yuh die n it don mean nothing...”⁹

(Личен превод: „- Со белците никогаш не успеав! Ниту еден црнец никогаш ништо не може кај белците! Цел живот ништо не можеш да зачуваш од нив! Ти ја земаат земјата! Ти ја земаат слободата! Ти ја земаат жената! И на крај, ти го земаат животот!

Врескајќи се сврте кон неа.

- А потоа мојот род ми забива нож во грб! Додека јас се бранам од белиот човек, мојот народ ме уништува!

Клекна во правта и залипа; облеан во солзи, погледна кон небото.

- Ќе бидам суров како нив! Господе, биди ми на помош, ќе бидам *суров*! Кога ќе дојдат по мене, ќе бидам *тука*! И кога ќе ме изнесат од тука, ќе знаат дека сум заминал! Ако Бог даде, ќе им покажам!

Застана да земе воздух.

- Но, Господе, не сакам да биде вака! Не мислам така. Умираш ако се бориш! Умираш ако не се бориш! Секако ќе загинеш и никому не му е грижа...“)

Решава да се одмазди и да го досруши тоа што веќе било срушено. Секој еден момент на мисла и емоција е проследен од тажната песна која е таму да го придружува.

3. Заклучок

Иако Сајлас е убиен, тој барем за кратко се чувствува како слободен маж. Сара, од друга страна, ја претставува исконската сила да се страда и преживее.

Последното откровение на емоции заклучува уште една од приказните на Рајт за компликациите што ги носи расизмот за афроамериканската заедница. Отвореното откритие на човековите чувства ја прави оваа приказна похрабра и ослободена од секое ограничување. Рајт ја исполнува својата улога како „црнечкиот автор“ јасно изразувајќи и барајќи ја американската правда.

Користена литература

1. Wright, Richard. *Uncle Tom's Children*, 1965, Harper&Raw Publishers, New York
2. *Voices From Harlem Renaissance*, ed. Hugins, Nathan Irvin, 1994. Oxford University Press, New York
3. Rowley, Hazel. *Richard Wright. The Life and Times*, 2001. The University of Chicago Press, Chicago
4. Brucker, Carl. Beacham Publishing 1987 < <http://www.atu.edu/lfa/brucker/Wright.html>>
5. Moskowitz, Milton. *The Induring Importance of Richard Wright*, <http://www.jbhe.com/features/59_richardwright.html> 2010
6. Matthew, Duffis. 1999. http://www.olemiss.edu/mwp/dir/wright_richard/

---

⁹ Ibid, p. 125